

بخش چهارم

روش تدریس هر یک از دروس

سال نهم

روش تدریس قرائت

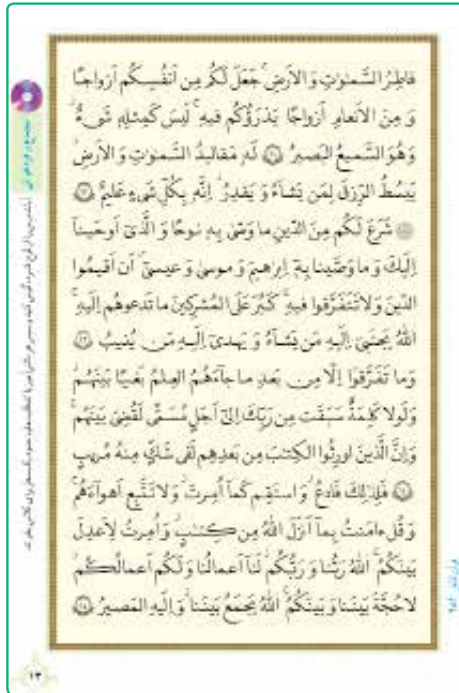
در بخش کلیات کتاب با اهداف، روش تدریس و ارزشیابی بخش قرائت دروس و نیز انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» آشنا شدید. همچنین در درس اول کتاب سال هفتم، این مطالب مبسوط تر توضیح داده شده است. از این رو در اینجا فقط به توضیحات ضروری بسنده می شود. مناسب است پیش از مطالعه این توضیحات، یک بار دیگر به قسمت مربوط به آموزش قرائت در بخش کلیات و نیز درس اول سال هفتم مراجعه کنید.

همچنین مشاهده لوح فشرده روش تدریس سال نهم توصیه می شود.

تذکرات خاص قرائت :

- ۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصال به ساکن یا تشدید، به ویژه موارد بی دربی و اتصال سطرها مانند : وَ هُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ أَنْ آمِيئُوا الدِّينَ اورثُوا الْكِتَابَ
فَادَعُ وَاسْتَقِم وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا
- ۲- تشخیص جمله های فاقد علامت وقف، جمعاً ۲۳ مورد مشخص کردن ۱۴ جمله که با «و» آغاز می شود.
- مشخص کردن جمله هایی که با «ف، اللّهُ، لِيُنذِرَ، لَجَعَلَهُمْ، عَلَيْهِ، مَاوَصِي، لَقُصِي، لَفِي» آغاز می شود.

۳- تلفظ صحیح حروف خاص که در سال‌های قبل آموزش داده شده است، و مقایسه آنها با

حروف مشابه، مانند :

تلفظ ت و طاء، در ترکیب **يَتَفَطَّرَن**

تلفظ سین و ث، در جمله «**لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ**»

تلفظ ذال و ظاء، هـ و ح، الف همزه و عین، در جمله :

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِيظٌ عَلَيْهِمْ

تلفظ هـ و ح، ذال و ز، الف همزه و عین در جمله :

كُلِّيكَ يَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَالْإِلَىٰ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

۴- قرائت صحیح حروف مقطعه اول سوره شوری: **حَمَّ عَسَقَ ← حَامِيمَ عَيْنَ سَيْنَ قَافَ**.

سعی شود «حا» از «میم» جدا شود تا «میم» تشدید نگیرد.

روش تدریس مفاهیم

در بخش کلیات کتاب با اهداف، روش تدریس و ارزشیابی بخش مفاهیم هر درس و نیز انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» آشنا شدید. همچنین در درس اول کتاب سال هفتم و هشتم، این مطالب مبسوط تر توضیح داده شد. از این رو در اینجا فقط به برخی از توضیحات ضروری بسنده می‌شود. مناسب است پیش از مطالعه این توضیحات، یک بار دیگر به قسمت مربوط به آموزش مفاهیم در بخش کلیات و نیز درس اول سال هشتم مراجعه کنید. همچنین مشاهده لوح فشرده فیلم روش آموزش توصیه می‌شود.

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیت اول: به روش مذکور، ابتدا از دانش‌آموزان خواسته می‌شود در گروه‌های دو یا سه نفره جدول کلمات را تکمیل کنند. سپس جدول تکمیل شده، به طور عمومی در کلاس تصحیح می‌شود. خوب است در این مرحله هر کلمه جدول همراه با معنای آن توسط یک دانش‌آموز با صدای بلند خوانده شده و در صورت نیاز تصحیح شود. پس از انجام این مرحله، چند بار کلمات جدول خوانده شده و معنای آن به طور دسته‌جمعی و انفرادی پرسش می‌شود تا هر کلمه و معنای آن تمرین شود.

مناسب است هنگام آموزش و تمرین کلمات و معنای آنها، از کلمات هم‌خانواده نیز پرسش گردد. برخی از کلمات جدول که برای این پرسش مناسب است و هم‌خانواده‌های آنها به شرح زیر می‌باشند.

شَرَعَ (شَرَعَ، تَشَرَّعَ، شَارَعَ، مَشَرَوْعَ)، وَصَّيَ (وَصَّيَّتْ، تَوْصِيَه)، أَوْحَيْنَا (وَحَى، يُوْحَى، يُوْحَى)، وَصَّيْنَا (وَصَّيْ، ...)، لَا تَتَفَرَّقُوا (تَفَرَّقَ، فَرَّقَ، فَارِقَ، فَرِيقَ، مُتَفَرِّقَ)

تذکر: دانستن کلمات هم‌خانواده، جزء تکلیف دانش‌آموزان نیست، دبیر محترم با توجه به شرایط کلاس و توانایی دانش‌آموزان می‌تواند با چنین پرسش‌ها و پاسخ‌هایی گنجینه‌ها و واژگان دانش‌آموزان را وسعت و غنا بخشد.

فعالیت دوم: مطابق روش بیان شده در بخش کلیات، از دانش‌آموزان بخواهید ابتدا این ترکیب‌ها را به صورت انفرادی معنا کرده و معنا را در کتاب خود بنویسند، آن‌گاه آنچه را نوشته‌اند با دوستان خود در گروه‌های دو یا سه نفره مقایسه کنند. سپس هر جمله یا ترکیب همراه با معنای نوشته‌شده آن توسط یک دانش‌آموز خوانده می‌شود. در صورت نیاز قرائت عبارت قرآنی و نیز معنای آن تصحیح می‌شود.

برخی از توضیحات مربوط به عبارات این فعالیت به شرح زیر است.

۱- با توجه به شرایط کلاس در صورت نیاز می‌توان با پرسش و پاسخ توجه دانش‌آموزان را به ترکیب‌های حروف و ضمایر (لَکُمْ، بِهِ، فِیهِ و ...) جلب کرد تا یادآوری شود که این ترکیب‌ها شامل یک حرف و یک ضمیر هستند.

۲- می‌توانید با رعایت اختصار کامل برخی از ویژگی‌های صرفی کلمات را به شرط آنکه آنها را در درس عربی خوانده باشند یادآوری یا پرسش کنید. مثلاً اینکه فعل «أَوْحَيْنَا» یا «وَصَّيْنَا» فعل ماضی متکلم جمع (مع‌الغیر) است. همین که دانش‌آموزان این کلمات را با وزن و آهنگی که دارند به عنوان فعل ماضی بشناسند، بسیار مفید و کافی است. توجه داشته باشید این موضوع که افعال از باب‌های ثلاثی مزید و یا افعال مُعْتَلَّ هستند، اهمیت ندارد؛ و نیز لزومی ندارد که به این‌گونه امور توجه شده یا متذکر آن شوید.

۳- همان‌طور که در کتاب دانش‌آموزان آمده است «ما» به صورت «آنچه» معنا می‌شود. در مواردی که ترجمه «ما» به هر دو صورت «نافیه» یا «موصوله» ممکن است، ترجمه به یکی از این دو شکل قابل قبول است اما با توجه به سایر بخش‌های آیه مربوط، خوب است شکل صحیح آن به دانش‌آموزان گفته شود.

۴- ضمیر «ه» در هر سه عبارت دوم، چهارم و ششم به معنای «آن» است. در صورتی که دانش‌آموزان این ضمیر را به صورت «او» معنا کنند، قابل قبول است اما باید بیان شود که در اینجا «آن» معنا می‌شود.

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» تشویق کنید. نسبت به انجام تمرین‌ها، به‌ویژه خواندن روزانه قرآن تأکید کنید.

انس با قرآن در خانه

در جلسه بعد، ابتدا با پرسش از دانش‌آموزان، هم درباره انجام تکلیف انس با قرآن در خانه مطلع شوید و هم آنها را به این کار تشویق کنید. آن‌گاه هر یک از قسمت‌های چهارگانه انس با قرآن در خانه را به شیوه زیر مورد ارزشیابی و بررسی قرار دهید.

الف) ارزشیابی مهارت دانش‌آموزان در خواندن قرآن با پرسش از قسمت «الف» انجام می‌شود. با توجه به میزان وقت اختصاص یافته، هر دانش‌آموز یک جمله از آیات صفحات مشخص شده را می‌خواند و نمره یا امتیاز مناسب توانایی خود را دریافت می‌کند.

ب) عبارات قرآنی قسمت «ب» نیز از دانش‌آموزان پرسش می‌شود. صحیح خواندن عبارات و هم ترجمه آن نمره دارد. خوب است پس از آنکه ترجمه کامل عبارت بیان شد، از همان دانش‌آموز معنای برخی از واژگان یا ترکیب‌های همان عبارت را نیز پرسش کنید.

ج) پرسش از این قسمت، نشانگر مراجعه دانش‌آموزان به قرآن و نیز بیانگر توانایی آنها در فهم قرآن است. این تمرین که یک فعالیت باز است، بسیار شوق برانگیز می‌باشد و با توجه به شرایط کلاس می‌تواند محدودتر و یا مبسوط‌تر به اجرا درآید.

برخی از ترکیب‌ها و عبارات ساده صفحه ۴۸۳ قرآن کریم به شرح زیر است :

آیات ۴ و ۳* / أَلَا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ / آیه ۶ / وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا /
وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ / آیه ۹

برخی از پیام‌های قرآنی صفحه ۴۸۷ قرآن کریم :

وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى / وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ / فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ /
إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ /

تذکر مهم : همان‌طور که ملاحظه می‌کنید دانش‌آموزان، هر هفته در درس قرآن با تلاش خودشان و راهنمایی دبیر محترم با یک پیام قرآنی آشنا می‌شوند. چه خوب است آشنایی، انس و بهره‌گیری از این پیام منحصر به چند دقیقه در هر درس نشود، بلکه برای دانش‌آموزان توضیح دهید که می‌توانند در آغاز هر کلاس و یا حداقل در زنگ اول هر روز، هنگام ورود دبیر محترم – در درس مختلف – همه با هم پیام قرآنی آن هفته را همراه با ترجمه آن بخوانند. این فعالیت موجب تقویت انگیزه، انس و آشنایی بیشتر دانش‌آموزان یا پیام‌ها و آموزه‌های قرآنی می‌شود.

همچنین می‌توان به کمک مربیان و مدیریت محترم مدرسه، با برپایی مسابقاتی در زمینه پیام‌های قرآنی، فضای آموزشی و تربیتی امور قرآنی را قوی و غنی ساخت.

* منظور این است که آیات ۳ و ۴ این صفحه (صفحه ۴۸۳) به‌طور کامل از عبارات ساده تشکیل شده است.

تذکرات خاص قرائت :

۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصال به ساکن یا تشدید به ویژه موارد بی دربی و اتصال دوسطر، مانند : مَا الْكِتَابُ وَلَا الْاِيْمُنُ فِي الْاَوَّلِيْنَ

۲- تشخیص جمله های فاقد علامت وقف، جمعاً ۱۲ مورد.

مشخص کردن ۵ جمله که با «و» و ۲ جمله که با «لَعَلَّكُمْ» آغاز می شود.

مشخص کردن جمله هایی که با «نَهْدِي، أَنْ، إِلَّا، مَنْ، لَيَقُولُنَّ» آغاز می شود.

۳- تلفظ صحیح حروف خاص و مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند :

تلفظ صاد و سین، طا و ت، در :

إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

تلفظ الف همزه و عین، ضاد و ذال، در

جمله : أَفَنَضْرِبُ عَنْكُمْ الذِّكْرَ صَفْحًا

تلفظ الف همزه و عین، در جمله : إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا

۴- قرائت صحیح حروف مقطعه اول سوره زخرف، بدون تشدید میم : حَمَّ ← حَامِيم

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیت اول – کلمات هم خانواده :

سَأَلَتْ (سَأَلَ، سَأَلُ، سَأَلْتُ، سَأَلْتِ، سَأَلْتُمُ، سَأَلْتُمْ)، تَهْتَدُونَ (هَدَى، هَدَيْتُ، هَدَيْتُمْ، هَدَى، مَهْدِي)، قَدَّرَ (قَادِر، مَقْدُور، تَقْدِير، قَدِير)، بَلَدَةٌ (بَلَد)، مَيِّتَ (مَيِّتَةٌ، مَيِّتٌ، مَيِّتٌ، مَيِّتٌ)

فعالیت دوم – برخی توضیحات :

۱- با پرسش و پاسخ از دانش آموزان، برای آنها توضیح دهید که ترکیب‌هایی مانند «سَأَلْتُهُمْ، خَلَقْتَهُنَّ، لَعَلَّكُمْ» از چه کلماتی تشکیل شده است، تا بهتر بتوانند این گونه ترکیب‌ها را معنا کنند.

۲- در عبارت چهارم، پنجم و ششم استفاده از حرف «را» پس از ترجمه «خَلَقْتَهُنَّ»، «أَرْض» و «سُبُلًا» فراموش نشود.

آموزش مفاهیم

چگونگی زیور با استفاده از کلمات داده شده، کلمات هم‌خانواده را بنویسید.

مهر . . . اجاره . . . برنجانی از . . . خرید . . . اجاره

کلمه	نوع	نوع	کلمه	نوع	نوع
سَأَلَتْ	فعل	فعل	سَأَلْتُ	فعل	فعل
تَهْتَدُونَ	فعل	فعل	تَهْتَدُونَ	فعل	فعل
قَدَّرَ	فعل	فعل	قَدَّرَ	فعل	فعل
بَلَدَةٌ	اسم	اسم	بَلَدَةٌ	اسم	اسم
مَيِّتَ	اسم	اسم	مَيِّتَ	اسم	اسم

فعالیت دوم

معانی این ترکیب‌ها و عبارات زیر را بنویسید.

سَأَلْتُكَ عَنْ كِتَابِكَ
تَهْتَدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
قَدَّرَ اللَّهُ لَكُمْ فِي شَأْنِكُمْ
بَلَدٌ كَثِيرٌ
مَيِّتٌ كَثِيرٌ

۱- در این عبارات، کلمات هم‌خانواده را بنویسید.
۲- در این عبارات، کلمات هم‌خانواده را بنویسید.

۳- بهتر است پس از ادوات شرط (إِنْ، لَوْ، مَنْ، مَا و...) فعل ماضی به صورت مضارع معنا شود؛ هرچند که ترجمه آن به همان صورت ماضی توسط دانش‌آموزان اشکال ندارد. از این رو عبارت اول بهتر است به صورت «اگر قطعاً بررسی (به جای پرسیدی) از آنها» ترجمه شود.

انس با قرآن دعوت

الف- هر ایزد قرآن کریم ، هر روز در خلقتش از صداهای ۲۲ تا ۲۹ قرآن کریم را بخواند.

ب- ترجمه آيات ۱ تا ۹ سوره زمره را کامل کنید.

۱- وَ لَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضَ ۙ

۲- لَيَقُوْنَنَّ خَلَقْنٰهُنَّ الْعَزِيْزُ الْعَلِيْمُ ۝

۳- الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ مِهْدًا ۙ

۴- وَ جَعَلَ لَكُمُ فِيْهَا شِيْءًا ۙ

۵- لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُوْنَ ۝

۶- وَ الَّذِيْ تَرٰوْنَّ مِنَ السَّمٰوٰتِ مَاءً يَنْسُقِي ۙ

۷- فَانزَلْنٰهُ بِحَبْلٍ مَّيْمَنًا ۙ سُرَّةً اَوْ اَنْزَلْنٰهُ بِعِزِّ قُوْنٍ ۙ

۸- فَكَرِهْتُمُوْهُ ۙ وَ تَرٰوْنَّ الْاَسْمٰنَ كَوَّارًا ۙ

ج- از صفحه ۴۹۱ قرآن کریم، جمل ۳ عبارت آتسایافته همراه با معنا بنویسید.

د- از آیه‌های سوره زمره و قرآن، مَثْر و بَدْعُ اسْمِ از ایزد پیشوا را بنویسید. بدانکه آن‌ها آنکه در هنگام احکام بر کار می‌کنند خدا را بدعوت حکم بین آسمان از طرف خدا مخرج بود که آمدن آسمان را می‌خواندند. یعنی آسمان را از آسمان می‌خواندند که هنگام سوار شدن و یکسره می‌خواندند آن‌ها را از سوره زمره بخوانند. پس آن‌ها را با توجه به خدا حفظ کند و از زمین‌ها می‌خواند.

قرآن

سُبْحٰنَ الَّذِيْ سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَنَا شٰكِرِيْنَ ۝
 وَ اَلَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ۝

سبحان و بزرگ است کسی که این آسمان را بر حساب ما قرار داد و برگزید ما
 و چون استند از او بر حساب نگردد و قطعاً تا به سوی روزی که خواهد آمد می‌ماند.

انس با قرآن در خانه

- ۱- ضمیر «هُنَّ» به معنای «آنها» در عبارت دوم، به «آسمان‌ها و زمین» در عبارت اول برمی‌گردد.
- ضمناً در ترجمه همین عبارت بهتر است «العزیز العلیم» به صورت «خدای عزتمند دانا» ترجمه شود.
- ۲- برخی از عبارات ساده صفحه ۴۹۱ قرآن کریم :

فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِيْنَ ، وَ اِذْ قَالَ اِبْرٰهِيْمُ لِاَبِيْهِ وَقَوْمِهٖ ، آیه ۲۷

حَتّٰى جَاءَهُمُ الْحَقُّ وَ رَسُوْلٌ مُّبِيْنٌ ، آیه ۳۰

کتاب بی مانند

اهداف

- ۱- آشنایی با تحدی (مبارزه طلبی) قرآن کریم
- ۲- آگاهی از اینکه انسان‌ها در طول تاریخ از آوردن سوره‌ای مانند قرآن ناتوان بوده‌اند.
- ۳- آشنایی با اینکه قرآن کلام الهی است و هیچ بشری نمی‌تواند مانند آن را بیاورد.

روش تدریس

- ۱- توضیحات اولیه دبیر دربارهٔ تحدی و اینکه قرآن چگونه تحدی کرده است.
- ۲- قرائت متن درس توسط دانش‌آموزان
- ۳- گفت‌وگو درباره تحدی قرآن کریم و اینکه چرا هیچ انسانی نمی‌تواند مانند قرآن را بیاورد.

نمونه سؤالات برای گفت‌وگو و پژوهش

- ۱- چرا پس از ۱۴۰۰ سال هنوز این تحدی قرآن پابرجاست و کسی نتوانسته حتی سوره‌ای مانند یکی از سوره‌های قرآن بیاورد؟
- ۲- چه کسانی در تاریخ اقدام به آوردن قرآنی دیگر کرده‌اند و نتیجه کار آنها چه شده است؟
- ۳- چند آیه در قرآن کریم درباره تحدی وجود دارد و در هر یک به چه چیزی تحدی شده است؟

پیام قرآنی

- ۱- قرائت آیات تحدی
- ۲- ترجمه آیات
- ۳- جمع خوانی آیات و حفظ آنها توسط افراد علاقه‌مند

فعالیت تکمیلی

دانش‌آموزان علاقه‌مند می‌توانند با راهنمایی دبیر محترم و مراجعه به برخی تفاسیر مانند تفسیر نمونه و سایر کتاب‌های معتبر که دربارهٔ جنبه‌های مختلف اعجاز قرآن نوشته شده است، مطالبی را انتخاب کرده و در کلاس ارائه کنند.

جلسه اول

تذکرات خاص قرائت :

۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات آن، به ویژه موارد بی دری و اتصال سطرها، مانند: **يَعْسَى النَّاسَ رَبِّنَا كَيْفَ عَنَّا الْعَذَابَ لَهُمُ الذِّكْرَى كاشِفُو الْعَذَابِ**
نَبِّطُشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى وَاتْرُكِ الْبَحْرَ رَهْوًا
عَلَى الْعَلَمِينَ مَوْتِنَا الْاُولَى

۲- تشخیص جمله‌های فاقد علامت وقف، جمعاً ۱۵ مورد

مشخص کردن ۷ جمله که با «و» و ۲ جمله که با «إِنَّا» آغاز می‌شود.

مشخص کردن جمله‌هایی که با «يُحْيِي، فَ، أَنْ، أَنْكُمْ، إِنْ، أَمْ» آغاز می‌شود.

۳- تلفظ صحیح حروف خاص، و مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند :

تلفظ عین و الف همزه در ترکیب : **عَذَابٌ أَلِيمٌ**

تلفظ ط و ت در جمله : **يَوْمَ نَبِّطُشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى**

تلفظ ح و هـ در جمله : **وَإِتْرُكِ الْبَحْرَ رَهْوًا**

وجود چهار عین در چهار کلمه بی دری : **عَلَى عِلْمٍ عَلَى الْعَلَمِينَ**

۴- دقت در خواندن کلمات : **حَمَّ ، يُحْيِي ، مُعَلِّمٌ ، إِلَيَّ ، نَعْمَةٌ ، بَلَّوْا**

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیت اول - کلمات هم خانواده :

مُبَارَك، مُبَارَكَة (برکت، تبرک، تبریک)،
 مُنْذِر (تَذِير، اِنذار، مُنْذِر، مُنْذِر)، مُرْسِل (رسول،
 رسل، ارسال، مرسلین)، يُحْيِي (حیات، حَیْ،
 اَحْيَاء: زندگان، اِحْيَاء: زنده کردن)، يُمِيتُ (موت،
 مَيِّت، اَموات: مردگان، اِماتة: میراندن)

فعالیت دوم - برخی از توضیحات :

۱- «مُبِين» معمولاً به معنای «روشن» است
 و گاهی نیز می‌توان آن را به «روشنگر» ترجمه
 کرد. در حالت اول صفت مشبّهه و در حالت دوم
 اسم فاعل است. در نتیجه ترجمه عبارت اول به
 یکی از دو صورت «سوگند به کتاب روشن» یا
 «سوگند به کتاب روشنگر» صحیح است.

۲- همان‌طور که در درس اول کتاب هشتم

بیان شد، بهتر است گاهی اسم‌های جمع، به صورت مفرد معنا شود؛ مانند «مُنْذِرِينَ» و «مُرْسِلِينَ» در
 عبارت چهارم و ششم.

۳- در عبارت هفتم «رَحْمَةً» که نکره است بهتر است به صورت «رحمتی» معنا شود.

۴- در عبارت دهم، «أُولَئِكَ» صفت «ءِآبَاء» است و «كُم» نیز مضاف الیه می‌باشد. برای آشنایی
 بیشتر با چنین ترکیب‌هایی به توضیحات بخش آموزش مفاهیم همین درس در کتاب دانش‌آموزان
 مراجعه کنید.

انس با قرآن در خانه

به کمک بخش‌های مختلف «انس» توانایی قرائت و درک معنای دانش‌آموزان ارزشیابی می‌شود. برخی از توضیحات به شرح زیر است.

۱- در عبارت دهم، جمله «ان کنتم موقنین» به صورت «اگر بودید (هستید) اهل یقین» یا «اگر یقین دارید» ترجمه می‌شود.

۲- برخی از عبارات ساده صفحه ۴۹۷ قرآن کریم:

رَبِّي وَرَبِّكُمْ / مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ / عَلَى الْعَالَمِينَ / وَءَاتَيْنَهُمْ مِنَ الْآيَاتِ /
 ان كُنْتُمْ صَادِقِينَ

آیه ۳۸ و ۳۹

۳- پیام قرآنی صفحه ۴۹۸ قرآن کریم:

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ / فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ /

بخان ۵۱ و ۵۲

قطعا متقین در جایگاهی ایمن هستند؛ در میان باغ‌ها و چشمه‌سارها

تذکرات خاص قرائت :

۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات آن، به ویژه موارد بی در بی، مانند :

فَمَا اخْتَلَفُوا فَاتَّبِعْهَا
أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ

۲- تشخیص جمله‌های فاقد علامت وقف، جمعاً ۱۴ مورد.

مشخص کردن ۵ جمله که با «و» آغاز می‌شود.

مشخص کردن جمله‌هایی که با «يَغْفِرُوا، لِيَجْزِيَ، إِلَّا، بَعِيًّا، فِيمَا، فَاتَّبِعْهَا، لِقَوْمٍ، أَنْ، سِوَاءً» آغاز می‌شود.

۳- تلفظ صحیح حروف خاص، و مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند :

تلفظ ط و ت در ترکیب : مِنَ الطَّيِّبَاتِ

تلفظ ظ و ضاد در جمله : وَإِنَّ الظَّالِمِينَ

بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ

تلفظ الف همزه و عین در جمله : وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلِيَهَا

تلفظ هـ و ح در کلمات : وَهُدًى وَرَحْمَةً مَحِيَاهُمْ

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیات اول - کلمات هم خانواده :

(بصائر، بصیرت، بَصْر، أبصار، بصیر، مُبصِر)،

سَبِيَّات (سَبِيَّة، سوء)، سَوَاء (مُساوی، تسویه)

نکته و تذکر: خوب است بدانید ریشه «سَبِيَّة»،

«سوء» و ریشه «سَوَاء»، «سوی» است. ضمناً همان طور که

قبلاً گفته شده است، برخی از این نکات ویژه دبیران محترم

است و بیان آنها برای دانش آموزان ضرورت ندارد.

مَحْيَا (حَيّ، أحياء، حَيَاة، مُحْيِي : زنده کننده،

إحياء : زنده کردن)، مَمَات (مَيِّت، مَوْت، أَموات، مُمَيِّت :

میراننده، إِماتة : میراندن)، سَاء (سوء، سَبِيَّة، سَبِيَّات)،

يَحْكُمُونَ (حُكْم، حكومت، حاکم، محکوم،

حکمت، تحکیم، مُحْكَم، استحکام، مُستحکم)، تَسْتَوِي (مُساوی، تسویه، سَوَاء، يَسْتَوِي)

فعالیات دوم - برخی از توضیحات :

۱- اگر پس از اسم نکره، فعل بیاید، در ترجمه پس از آن اسم، «که» به کار می رود مانند عبارت

دوم (برای گروهی که یقین دارند). این موضوع را برای دانش آموزان توضیح دهید.

۲- در عبارت سوم «أم» بهتر است به صورت «آیا» ترجمه شود؛ هرچند که ممکن است به معنای

«بلکه» نیز باشد.

۳- در عبارت چهارم فعل مضارع «نَجْعَلُ» چون بعد از «أن» آمده به صورت «که قرار دهیم» معنا

می شود. هرچند که در آیه مربوط، ترجمه آن به صورت «قرار می دهیم» نیز مناسب است.

۴- ترجمه کلمه به کلمه عبارت دهم به صورت «و مساوی نیست نیکی و نه بدی» است که در فارسی

آن را به صورت «و نیکی و بدی مساوی (یکسان) نیست» بیان می شود. این عبارت یکی از زیباترین و

جامع ترین اصول اخلاقی است که قرآن کریم در کوتاه ترین شکل بیان کرده است. خوب است در این

باره، برای دانش آموزان به اختصار توضیح دهید که از این آموزه بلند قرآنی، بیاموزند و ایمان بیاورند که

در نظام هستی، نتیجه و پاداش خوبی و بدی یکسان نیست. ایشان را تشویق کنید این پیام جاودانه الهی

را حفظ کنند و همیشه آن را به خاطر داشته و اعمال و رفتار خود را براساس آن شکل دهند.

تذکرات انس با قرآن در خانه

۱- ضمیر «هم» در عبارت ششم به مؤمنان و به افراد بدکردار که در ابتدای آیه از آنها سخن رفته است، برمی گردد و منظور این است که آیا ممکن است زندگی و مرگ این دو گروه یکسان باشد و حساب و کتاب و پاداش و کیفری در کار نباشد؟! در آخر آیه نیز می فرماید چنین حکم و قضاوتی چه داوری بدی است!

۲- برخی از عبارات و آیات ساده صفحه ۴۹۹ قرآن کریم:

آیات ۱ تا ۶ (معنای برخی از کلمات خاص این آیات عبارت است از: **يَبْتُ**: می پراکند، منتشر می کند، **دَابَّة**: جنبنده، **تَصْرِيف**: گرداندن، **تَصْرِيفِ الرِّيح**: وزش بادها)/

يَسْمَعُ آيَاتِ اللَّهِ / فَبَشِّرُهُ بِعَذَابِ أَلِيمٍ / مِنْ وَرَائِهِمْ جَهَنَّمُ / وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ / آیه ۱۱ تا ۱۳

۳- پیام قرآنی صفحه ۵۰۰ قرآن کریم:

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا
هر چه کنی به خود کنی گر همه نیک و بد کنی

تذکرات خاص قرائت :

- ۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات آن، به ویژه مواردی در بی و اتصال سطرها، مانند : **وَاغْرَثَكُمْ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا** **مَآخَلَقْنَا السَّمَوَاتِ رَبَّنَا اللَّهُ**
- ۲- تشخیص جمله‌های فاقد علامت وقف، جمعاً ۳۶ مورد.
- مشخص کردن ۱۴ جمله که با «و» ۴ جمله که با «ف» و ۲ جمله که با «رَبِّ» آغاز می‌شود.
- مشخص کردن جمله‌هایی که با کلمات «کَمَا، إِلَّا، أَرُونِي، أَمْ، أَوْ، إِنْ، مَنْ، كَانُوا، قَالَ، هَذَا، لَوْ، مَا سَبَقُونَا، لِسَانًا، لِيُنذِرَ، ثُمَّ، جَزَاءً» آغاز می‌شود.
- ۳- تلفظ صحیح حروف خاص، و مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند :

تلفظ ذال و ز در جمله : **ذُلِّكُمْ بِأَن تَكُمُ اتَّخَذْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا**

تلفظ ه و ح در جمله : **فَلِلَّهِ الْحَمْدُ**

تلفظ عین و الف همزه، ذال و ضاد در جمله : **عَمَّا أَنْذِرُوا مُعْرِضُونَ**

تلفظ ذال و ظا در جمله : **لِيُنذِرَ الَّذِينَ ظَلَمُوا**

تلفظ ث و سین، در جمله : **ثُمَّ اسْتَقَمُوا**

تلفظ صاد و سین در ترکیب : **مُصَدِّقٌ لِّسَانًا**

تذکرات انس با قرآن در خانه

۱- در عبارت اول، اولین حرف «ما» نافیه است و فعل بعد از خود را منفی می‌کند (خلق نکردیم) و دومین حرف «ما» به معنای «آنچه»

۲- خوب است بدانید «استقامت» در فارسی به معنای «پایداری» است اما مشتقات این مصدر (استقاموا، مُستقیم و ...) به معنای پایداری نیست بلکه به معنای عدم انحراف از مسیر حق است؛ از این رو است که «مُستقیم» را «راست» معنا می‌کنیم؛ یعنی در مسیر راست و درست قرار گرفتن.

۳- برخی از عبارات ساده صفحه ۵۰۶

قرآن کریم:

يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ / آیه ۳۰ / يَعْرِضْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ / وَ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءُ /
 أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ / إِنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ / بَلَى إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ /
 فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ

۴- پیام قرآنی از صفحه ۵۰۲ قرآن کریم:

فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

پس (فقط) سپاس و ستایش برای خداست؛ پروردگار آسمان‌ها و پروردگار زمین؛ پروردگار جهانیان.

تذکرات خاص قرائت :

۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات آن

به ویژه موارد بی دربی و اتصال سطرها، مانند :

كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبِطْلَانَ ؕ آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ
فَشَدُّوا الْوَتَاقَ

۲- تشخیص جمله‌های فاقد علامت وقف،
جمعاً ۲۶ مورد.

مشخص کردن ۱۲ جمله که با «و» ۷
جمله که با «ف» و ۲ جمله که با «حَتَّى» آغاز
می‌شود.

مشخص کردن جمله‌هایی که با «أَصَلَّ،
كَفَرُوا، لَا تَنْصَرُوا، إِنْ، يَنْصُرْكُمْ» آغاز می‌شود.

۳- تلفظ صحیح حروف خاص و مقایسه
آنها با حروف مشابه، مانند :

تلفظ صاد و سین، در جمله: وَ صَدَّوْا
عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ

تلفظ صاد و ث، در عبارت: إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَ يُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ

تلفظ ه و ح در جمله‌های: وَ هُوَ الْحَقُّ وَ أَصْلَحَ بِاللَّهِمْ

تلفظ ح و ه، ضاد و ز و ذال، الف همزه و عین، در جمله: حَتَّى تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ذَلِكَ

تلفظ سین و صاد، ه و ح، در جمله: سَيَهْدِيهِمْ وَ يَصْلِحُ بِاللَّهِمْ

تلفظ ت و ط، در جمله: اتَّبَعُوا الْبِطْلَانَ

تذکرات خاص مفاهیم

تدریس به روش دروس قبل انجام می‌شود. برخی از توضیحات به این شرح است.

فعالیت اول – کلمات هم خانواده :

أَصْلٌ (ضلال، ضالّ: گمراه، مُضِلٌّ: گمراه‌کننده، إضلال: گمراه کردن)، أَعْمَالُ (عمل، أعمال، عامل، مَعْمُول، إعمال، معامله، استعمال)، نُزِّلَ (نازِل، نُزُول، مَنْزِل، إنزال، تنزيل)، اتَّبَعُوا (تَبِع، تَبِعْت، تابع، مَتَّبِع، اتَّبِعُوا) و أُتْرِلَ (نازِل، نزول، نُزِّلَ و ...)

فعالیت دوم – برخی توضیحات :

۱- «ما» در عبارت چهارم به معنای «آنچه» است. همان‌طور که می‌دانید هرگاه یکی از حروف جرّ قبل از «ما» بیاید، این «ما» دیگر نافییه نیست؛ و در این صورت عموماً به معنای «آنچه» می‌باشد.

۲- دانش‌آموزان را به تفاوت افعالی مانند «اتَّبَعُوا» و «اتَّبِعُوا»، «ءَامَنُوا» و «ءَامِنُوا»، «جَاهَدُوا» و «جَاهِدُوا» و نیز «أَنْفَقُوا» و «أَنْفَقُوا» توجه دهید. این‌گونه افعال، اولی فعل ماضی و دومی فعل امر است.

تذکرات انسی با قرآن در خانه

۱- در آیه اول، فاعل «أَصْلٌ» ضمیر مستتر «هُوَ» است که به «الله» برمی گردد. یعنی خدا اعمال این گروه از کافران را گمراه و بی نتیجه می کند.

۲- برخی عبارات ساده صفحه ۵۰۸ قرآن کریم :

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ / وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ / فَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ / وَاسْتَغْفِرُوا لِذَنبِكُمْ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ /

۳- پیام قرآنی صفحه ۵۰۷ :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ

ای مؤمنان! اگر خدا را یاری کنید، شما را یاری می کند و گامهایتان را محکم و استوار می سازد.

نمونه سؤالات برای گفت و گو و پژوهش

- ۱- چرا قرآن کریم درمان و شفابخش دردهای آدمی است؟
- ۲- چگونه می توان با آیات قرآن کریم به بهداشت روانی دست یافت؟
- ۳- آیا دانش آموزان تجربه ای دارند که آیه ای از قرآن کریم موجب راهنمایی آنها در یکی از مسائل مورد نیاز زندگی شان شده است؟

پیام قرآنی

- ۱- قرائت و ترجمه پیام قرآنی در کلاس
- ۲- جمع خوانی پیام قرآنی توسط دانش آموزان
- ۳- برخی از آیات و عبارات قرآنی این بخش حفظ شده و نمره تشویقی به آنها تعلق گیرد.

فعالیت تکمیلی

بخش هایی از کتاب معجزات علمی قرآن کریم توسط دکتر محمد علی رضایی اصفهانی که در ارتباط با این موضوع است به دانش آموزان معرفی شود. افراد علاقه مند می توانند پس از مطالعه، گزارش کوتاهی از آن را در کلاس ارائه کنند.

تذکرات خاص مفاهیم

تدریس به روش دروس قبل انجام می‌شود. برخی از توضیحات به این شرح است.

فعالیت اول – کلمات هم خانواده :

سَكِينَةٌ (سُكُونُ : آرامش، ساکن، مَسْكَنُ، مَسْكِينُ، تَسْكِينُ، اسکان)، يُدْخِلُ (دَخَلَ، داخل، دُخُولُ، إِدْخَالُ، مُدَاخَلَةٌ، تَدْخُلُ، مَدْخَلُ)، تَجْرِي (جاری، مَجْرًا، جريان، إِجْرَاءُ)، أَنَهَارٌ (نَهْرٌ)، فَوْزٌ (فَائِزٌ، فَائِزِينَ)، عَظِيمٌ (تَعْظِيمٌ، مَعْظَمٌ، أَعْظَمٌ، عَظْمِيٌّ).

فعالیت دوم – برخی توضیحات :

۱- معمولاً «الدِّي» به صورت «کسی است که» معنا می‌شود و گاهی نیز به صورت «کسی که» یا «که» .

۲- «حکیم» یعنی فردی که کارش از روی

درستی، استحکام و دقت و سنجیدگی است؛ و یا چیزی که این ویژگی‌ها را دارد. هرگاه این لفظ به عنوان صفت خداوند به کار رود می‌تواند همان «حکیم» معنا شود.

۳- در عبارت پنجم ترکیب «لِيُدْخَلَ» یعنی «تا داخل کند...». همان طور که می‌بینید حرف «لِ» به صورت «تا» معنا شده است تا فعل به صورت «التزامی» معنا شود. یعنی می‌گوییم «تا داخل کند» و نه «تا داخل می‌کند»

آموزش مفاهیم

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل و سعی کنید معانی کلمات را به خاطر بسازید.

بروا است - بزرگ - مسکینان - رنجگاری - برده - زور

ریشه	کلمه	معنی	ریشه	کلمه	معنی
س-ک-ن	سکینة	آرامش	س-ک-ن	سکین	ساکن
د-خ-ل	دخول	داخل شدن	د-خ-ل	دخول	داخل
ج-ر-ي	جاری	جریان	ج-ر-ي	جاری	جریان
ف-و-ز	فوز	پیروزی	ف-و-ز	فوز	پیروزی
ع-ظ-م	عظیم	بزرگ	ع-ظ-م	عظیم	بزرگ

خداوند از کلمات و عبارات قرآنی را بویست:

سَكِينَةٌ (سُكُونُ) ، مَسْكِنٌ ، مَسْكِينٌ ، تَسْكِينٌ ، اسکان ، يُدْخِلُ (دَخَلَ) ، داخل ، دُخُولٌ ، إِدْخَالٌ ، مُدَاخَلَةٌ ، تَدْخُلُ ، مَدْخَلٌ ، تَجْرِي (جاری) ، مَجْرًا ، جريان ، إِجْرَاءُ ، أَنَهَارٌ (نَهْرٌ) ، فَوْزٌ (فَائِزٌ ، فَائِزِينَ) ، عَظِيمٌ (تَعْظِيمٌ ، مَعْظَمٌ ، أَعْظَمٌ ، عَظْمِيٌّ) .

۱- معمولاً «الدِّي» به صورت «کسی است که» معنا می‌شود و گاهی نیز به صورت «کسی که» یا «که» .

۲- «حکیم» یعنی فردی که کارش از روی درستی، استحکام و دقت و سنجیدگی است؛ و یا چیزی که این ویژگی‌ها را دارد. هرگاه این لفظ به عنوان صفت خداوند به کار رود می‌تواند همان «حکیم» معنا شود.

۳- در عبارت پنجم ترکیب «لِيُدْخَلَ» یعنی «تا داخل کند...». همان طور که می‌بینید حرف «لِ» به صورت «تا» معنا شده است تا فعل به صورت «التزامی» معنا شود. یعنی می‌گوییم «تا داخل کند» و نه «تا داخل می‌کند»

تذکرات انس با قرآن در خانه

۱- فعل عبارت پنجم با توجه به سایر اجزای جمله، همراه با حرف اضافه و به صورت «تا داخل کند...» را در بهشت‌هایی» معنا می‌شود.

۲- برخی از عبارات ساده صفحات ۵۱۱ و ۵۱۲ قرآن کریم:

آیه اول / وَيَهْدِيكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا / آیه سوم تا پنجم / آیه ۷ و ۸ / يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ / يَقُولُونَ بِاللَّيْسَتِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ / بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا / آیه ۱۴

۳- پیام قرآنی صفحه ۵۱۲ قرآن کریم:

يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ

دست (قدرت) خدا بالای (برتر از) همه دست‌های (قدرت) آنهاست.

تذکرات خاص قرائت :

۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات آن، به ویژه موارد بی‌دری و اتصال سطرها، مانند، **مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَلُوا بِئْسَ الْإِسْمُ الْفُسُوقُ** دقت کنید، تلفظ صحیح جمله دوم به صورت «بئس لیسم لفسوق» می‌باشد.

۲- تشخیص جمله‌های فاقد علامت وقف، جمعاً ۲۳ مورد.

مشخص کردن ۶ جمله که با «و»، ۷ جمله که با «ف»، ۲ جمله که با «حتی» و ۲ جمله که با «عسی» آغاز می‌شود.

مشخص کردن جمله‌هایی که با «لکان»، «إن، آن، لَعْنَتِهِمْ، لَعَلَّكُمْ، لایسخر» آغاز می‌شود.

۳- تلفظ صحیح حروف خاص، و مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند :

تلفظ سین و صاد، در : **وَالْفُسُوقِ وَالْعِصْيَانِ**

تلفظ ط و ت، در : **طَائِفَتَانِ**

تلفظ ح و ه، در : **إِحْدَاهُمَا**

تلفظ عین و الف همزه، در ترکیب : **عَلَى الْأُخْرَى**

تلفظ قاف و غین، در جمله : **فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي**

آموزش مفاهیم

فصل اول جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید. بعضی کلمات معانی کلمات را می‌توانند بیان کنند.

نیاید مسخره کند ، می‌بخشد ، زنان ، برادران ، اصلاح کننده

معنی	کلمه	ریشه	معنی	کلمه
اصلاح	اصلاح	ص ل ح	اصلاح	اصلاح
اصلاح	اصلاح	ص ل ح	اصلاح	اصلاح
اصلاح	اصلاح	ص ل ح	اصلاح	اصلاح
اصلاح	اصلاح	ص ل ح	اصلاح	اصلاح

فصل دوم عبارات زیر را با کلمات مناسب از جدول زیر تکمیل کنید.

اَلْاِخْوَةُ الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَةٌ.	اَلْاِخْوَةُ اِخْوَةٌ.
اِنَّ اَوْلَادَ الْمُؤْمِنِينَ اَوْفَاءٌ.	اِنَّ اَوْلَادَ الْمُؤْمِنِينَ اَوْفَاءٌ.
اِنَّ اَوْلَادَ الْمُؤْمِنِينَ اَوْفَاءٌ.	اِنَّ اَوْلَادَ الْمُؤْمِنِينَ اَوْفَاءٌ.
اِنَّ اَوْلَادَ الْمُؤْمِنِينَ اَوْفَاءٌ.	اِنَّ اَوْلَادَ الْمُؤْمِنِينَ اَوْفَاءٌ.

آدرس: تهران، خیابان ولیعصر، پلاک ۱۰۰، دفتر انتشارات اسلامی، تهران

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیت اول – کلمات هم خانواده :

اِخْوَةٌ (اَخٌ، اَخْوَانٌ، اُخْوَتٌ، اُخْتٌ)، اَصْلِحُوا (صَلِحٌ، صَالِحٌ، اِصْلَاحٌ، مُصْلِحٌ، مُصَالِحَةٌ، مَصْلَحَتٌ)، تَرْحَمُونَ (رَحِمٌ، رَاحِمٌ، رَحِيمٌ، مَرْحُومٌ، تَرْحِيمٌ، مَرَحْمَةٌ، اَرْحَامٌ) لَایَسْخَرُ (مَسْخَرَةٌ، سُخْرِيَةٌ، تَسْخِيرٌ)

فعالیت دوم – برخی توضیحات :

۱- همان طور که قبلاً توضیح داده شده است «اِنَّما» قبل از خبر جمله معنا می‌شود؛ یعنی می‌گوییم «مؤمنان فقط برادران (یکدیگر) هستند». منظور این است که از مؤمنان فقط برادری سزاوار است و نباید با هم دشمنی کنند.

۲- عبارت هشتم که در آیه مربوط عطف بر عبارت پنجم است به صورت «و نه زنان، زنان را (مسخره کنند)» ترجمه می‌شود.

پس قرآن بخوان

الف- قرآن کریم، هر روز بر شاه یکی از صفحات ۵۱۵ تا ۵۴۰ قرآن کریم را بخوانید.

ب- از ص ۱۰۶ و ۱۰۷ سوالی که ۱۹ سوره عورات را شامل کند.

۱- **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا زُجْرَةَ إخوانِ**

۲- **فَقَالُوا بَيْنَ يَدَيْهِمْ** *بگو و بگویند*

۳- **وَالْقَوْلَ الْغَلِيظَ**

۴- **لَقَدْ كُذِّبْتُمْ** *شما قطعاً رد شدید*

۵- **بِأَنَّ الَّذِينَ بَايَعُوا لَاحِقَةَ خَيْرِ قَوْمٍ مِنْ قَوْمٍ**

۶- **عَسْرَ أَنْ يَكُونُوا حُرْمًا بَيْنَهُمْ**

۷- **وَلَا يَسْأَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ**

۸- **عَسْرَ أَنْ يَكُونَ حُرْمًا بَيْنَهُمْ** *بیشتر*

ج- از صفحه ۵۱۷ قرآن کریم چند عبارات آیه را یاد و همراه با معنی هر یک بنویسید.

د- سوره عورات یکی از پیام‌ها در قطع زنا در میان قرآن کریم است. در این سوره مسائل بسیار مهم اعتقادی در زمینه اخلاق کلی از خدا و پیام اکرم و نیز مسائل مهم اجتماعی میان مسلمانان مانند صلح و یمن از جنگ و نیز مسائل این سوره اجتماعی آمده است. از این سوره با جدول حاصل از صفحه ۵۱۷، یکی از این پیام‌ها را بنویس و انتخاب کنه و همراه با معنی آن بنویس. سپس آن را حفظ و به آن باور داشته باش.

پیام قرآنی

سوره عورات

۱۱

تذکرات انس با قرآن در خانه

به شیوه دروس قبل ارزشیابی به عمل می‌آید، برخی از توضیحات به شرح زیر است.

۱- برخی از عبارات ساده صفحه ۵۱۷

قرآن کریم :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ /
 وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ / يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ /
 إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ / إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ / إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ /
 وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ / وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ /
 وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ / آیه ۱۸ /

۲- برخی از پیام‌های قرآنی صفحه ۵۱۷ :

* يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ :

ای مؤمنان از بسیاری از گمان‌ها دوری کنید که برخی از گمان‌ها گناه است.

* **وَلَا تَجَسَّسُوا** : و تجسس نکنید (در کارهای یکدیگر).

* **وَلَا يَعْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا** : برخی غیبت دیگری را نکند.

* **إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ** : قطعاً برترین شما در نزد خدا با تقواترین شماست.

* * *

روش تدریس شناخت درس چهارم در درس سوم آمده است.

تذکرات خاص قرائت :

- ۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات آن، به ویژه موارد بی دری، مانند :
عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ فَمَا اسْتَطَاعُوا
- ۲- تشخیص جمله‌های فاقد علامت وقف، جمعاً ۲۱ مورد
مشخص کردن ۶ جمله که با «و»، ۶ جمله که با «ف» و ۳ جمله که با «إذ» آغاز می‌شود.
مشخص کردن جمله‌هایی که با «هَذَا، الَّذِي، إِنَّه، مِثْل، قَوْمٌ، قَالَ، لِلَّذِينَ» آغاز می‌شود.
- ۳- تلفظ صحیح حروف خاص، و مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند :
تلفظ ت و طاء، در ترکیب : تَنْطِقُونَ فَمَا اسْتَطَاعُوا
تلفظ الف همزه و عین، ه و ح، در جمله : إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ
تلفظ سین و صاد، در عبارت : وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیت اول - کلمات هم خانواده :

يَسْتَعْفِرُونَ (مَغْفِرَت، غُفْران، غَفَّار، غَفُور، استغفار، غافرا)، سائِل (سؤال، مَسْئول، مَسْأله، مَسائِل)، مَحْرُوم (حَرَام، حَرِيم، احترام، محترم، حُرْمَت)

دو نکته :

۱- کلمات هم خانواده «مَحْرُوم» همه به نوعی در معنای «مَمْنَع، دوری و فاصله» اشتراک دارند؛ مثلاً «محترم» کسی یا چیزی است که باید «شأن و حریم» آن حفظ شود و هرگونه رفتاری غیر از احترام با او ممنوع است.

۲- ممکن است دانش آموزان کلماتی

همچون رحیم، مرحوم، رحمة، ترحیم و... را نیز هم خانواده «مَحْرُوم» گمان کنند. در این صورت می توان با توجه به آموخته های آنها در درس عربی توضیح داد که ریشه «مَحْرُوم» سه حرف «ح، ر، م» و ریشه مجموعه دوم «ر، ح، م» است. ترتیب حروف اصلی در کلمات هم خانواده و ریشه آنها مهم است و اگر این ترتیب تغییر کند کلمه و هم خانواده آن به کلمه دیگری تبدیل می شود.

فعالیت دوم - برخی توضیحات :

۱- شاید مناسب ترین ترجمه برای «متقین»، «افراد با تقوا» باشد. تعریف کاربردی «تقوا» برای دانش آموزان مفید و کافی است. اینکه آنها بدانند «تقوا» یعنی ایمان به خدا و عمل به دستورات او و اولیای الهی صحیح و کافی است.

۲- همان طور که می دانید «عیون» جمع «عَین» و به معنای «چشمه ها» است. اما در ترکیب دوم بهتر است به «چشمه سارها» ترجمه شود تا این ترکیب معنای مناسبی پیدا کند (در باغ ها و چشمه سارها).

۳- در آخر ترجمه عبارت هفتم خوب است از فعل ربط «است» استفاده شود.

۴- در ترکیب هشتم «أَنْفُسِكُمْ» را می توان به صورت «خود شما» یا «جان های شما» معنا کرد، هر دو صحیح است؛ اما ترجمه اول با توجه به ادامه آیه، کامل تر و مناسب تر است.

آموزش مفاهیم

نویسندگان

استغفار می کند - برآورد - جبرها - تپشها - ابروت

ردیف	کلمه	معنی	ردیف	کلمه	معنی
۱	کفّار	غفار	۱	اموال	محمول
۲	أسعاف	جغرافیا	۲	سائل	پرسشگر
۳	یَسْتَعْفِرُونَ	استغفار می کنند	۳	مَحْرُوم	محروم

نویسندگان

مغفرت، غفران، غفار، غفور، استغفار، غافرا، سائل (سؤال، مسئول، مسأله، مسائل)، محروم (حرام، حریم، احترام، محترم، حرمت)

نویسندگان

مغفرت، غفران، غفار، غفور، استغفار، غافرا، سائل (سؤال، مسئول، مسأله، مسائل)، محروم (حرام، حریم، احترام، محترم، حرمت)

تذکرات انس با قرآن در خانه

- ۱- برخی از عبارات ساده صفحه ۵۲۳ قرآن کریم :
 آیه ۵۵ و ۵۶ / إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ / قَوْلٍ لِلَّذِينَ كَفَرُوا / إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ /
 مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ / قَوْلٍ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ / آیات ۱۱ و ۱۴
- ۲- پیام های قرآنی صفحه ۵۲۳ قرآن کریم :
 * وَذَكَرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ يَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ
 و یادآوری کن و پند بده که قطعاً یادآوری و پند برای مؤمنان سودمند است.
 ذاریات ۵۵
- * وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ
 و جن و انس را نیافریدم جز برای آنکه مرا عبادت کنند.
 ذاریات ۵۶
- * إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ
 قطعاً خداست که روزی دهنده، نیرومند و قدرتمند است.
 ذاریات ۵۸

تذکرات خاص قرائت :

۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات

آن، مانند :

أُولَئِكَ فِي الرُّبُوبِ سِرَّنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ

۲- تشخیص جمله‌های فاقد علامت

وقف، جمعاً ۱۴ مورد.

مشخص کردن ۲ جمله که با «و» و ۹

جمله که با «ف» آغاز می‌شود.

مشخص کردن جمله‌هایی که با «إِلا، أم،

ذوقوا» آغاز می‌شود.

۳- تلفظ صحیح حروف خاص، و مقایسه

آنها با حروف مشابه، مانند :

تلفظ ط و ت، در : فَتَعَاطَى بِطَسْتِنَا

تلفظ الف همزه و عین، ذال و ز، در

ترکیبات : أَعْيَنَهُمْ أَخَذَ عَزِيْزٍ

تلفظ ح و هـ، در ترکیبات : صَاحِبَهُمْ صَبَّحَهُمْ

۴- وقف بر تشدید با کمی مکث، مانند، مُسْتَقِرٌّ أَمْرٌ

آموزش مفاهیم

فعالیت اول

جمله زیر را با استفاده از کلمات نامشده کلمات و حتی کلمه معانی کلمات را به خاطر بسپارید.

بند ، جانمان ، آسان گردیم

معنی	کلمه	معنی	کلمه
بند	بند	بند	بند
جانمان	جانمان	جانمان	جانمان
آسان گردیم	آسان گردیم	آسان گردیم	آسان گردیم

فعالیت دوم

معانی این کلمات عبارات برای را بنویسید.

بند	بند
جانمان	جانمان
آسان گردیم	آسان گردیم

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیت اول – کلمات هم خانواده :

بَسْرَنَا (مُبَسِّر، يُسِر)، ذِكْر (ذَاكِر، مَذْكُور، تَذَكَّر، مُتَذَكِّر، أَذْكَار)، نُذِر (نَذِير، إِذْكَار، تَنْذِير)

دو نکته :

۱- «نُذِر» هم جمع «إِذْكَار» است و هم جمع «نَذِير» از این رو به دو صورت «هشدارها» و «هشدار دهندگان» معنا شده است.

۲- کلمه «مُذَكِّر» اسم فاعل از باب افتعال است و در اصل «مُتَذَكِّر» بوده و تاء و ذال به دال تبدیل شده اند (مُذَكِّر).

تذکر : همان طور که قبلاً نیز گفته شده است بیان هر آنچه که در کتاب راهنمای معلم آمده است برای دانش آموزان ضروری نیست، مانند همین مطلب اخیر. این گونه مطالب فقط برای اطلاع و آگاهی دبیران محترم بیان می شود.

* * *

تذکرات انس با قرآن در خانه

۱- معنای کلمه به کلمه عبارت چهارم به صورت «انکار و تکذیب کردند نشانه‌های مرا همه آن را» است؛ می‌توان با پرسش و پاسخ از دانش‌آموزان به ترجمه روشن‌تر یعنی «انکار و تکذیب کردند همه نشانه‌های مرا» رسید. منظور از «نشانه‌ها» در اینجا «معجزاتی» است که حضرت موسی علیه‌السلام برای فرعونیان آورد.

۲- برخی از عبارات ساده صفحه ۵۲۷

قرآن کریم:

آیه ۲۸ / **وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ / اِنَّ رَبَّكَ وٰسِعُ الْمَغْفِرَةِ / فِي صُحُفِ مُوسٰى**

آیه ۳۹ و ۴۲

۳- پیام‌های قرآنی صفحه ۵۲۷ قرآن کریم:

الف) **اِنَّ الظَّنَّ لَا یغْنِیْ مِنَ الْحَقِّ شَیْئًا** **نجم ۲۸**

قطعا ظن و گمان (برای شناخت) حقیقت به هیچ وجه جای علم و یقین را نمی‌گیرد.

ب) **وَ اَنْ لِّیْسَ لِلْاِنْسَانِ اِلَّا مٰسِی** **نجم ۳۹**

و (در آخرت) برای انسان هیچ چیز وجود نخواهد داشت جز آنچه (دردنیا) سعی و تلاش داشته

است.

انبساط و گسترش جهان

قرآن کریم از چیزی که نه از دین‌های معنوی، چیزی بود، نه از
 بشکردهای عین‌ی‌فکر لویزی، نه آتومس و انبساط عالم آتوم، گزین است
 هرچه بود، که کتاب‌های فیزیک با سبب ایجاد کتاب هابلس انبساط
 آتوم را که بر من از راه شگفتی های عالم آتومس که از زمان و زمان هیچ
 چیزی از آن نبود، انبساط آغاز دارد. چنان که عالمی، انبساط را پیش از خود
 است که قرآن کریم وحی الهی است که بر همه این علم و بر این عالم جاریه دارد.
 در آیه ۲۷ سوره انفجار به این موضوع اشاره شده است: **وَإِلَّا لَنَمْسُكَ بِالسَّاعَةِ الْأُولَىٰ لَعَلَّكَ أَتَىٰ**

وَاللَّسَّمَةَ لِيَلْتَنَّهُا بِرَأْسِهِ وَرَأْسُهَا كَمَا يُفِئُ السَّمَوَاتِ الْكُوفَىٰ

و اگر ایستادگی نداشتیم، با اولین ساعه، تو را در آغوش می‌گرفتیم
 و سر تو را با سر او می‌زدیم، همان‌گونه که آسمان‌ها را می‌شکند.

سوره انفجار، آیه ۲۷

جهان گسترش

انبساط و گسترش جهان

انبساط و گسترش جهان، از زمان
 انبساط و گسترش آتومس و انبساط عالم آتوم، گزین است
 هر چه بود، که کتاب‌های فیزیک با سبب ایجاد کتاب هابلس انبساط
 آتوم را که بر من از راه شگفتی های عالم آتومس که از زمان و زمان هیچ
 چیزی از آن نبود، انبساط آغاز دارد. چنان که عالمی، انبساط را پیش از خود
 است که قرآن کریم وحی الهی است که بر همه این علم و بر این عالم جاریه دارد.
 در آیه ۲۷ سوره انفجار به این موضوع اشاره شده است: **وَإِلَّا لَنَمْسُكَ بِالسَّاعَةِ الْأُولَىٰ لَعَلَّكَ أَتَىٰ**

وَاللَّسَّمَةَ لِيَلْتَنَّهُا بِرَأْسِهِ وَرَأْسُهَا كَمَا يُفِئُ السَّمَوَاتِ الْكُوفَىٰ

و اگر ایستادگی نداشتیم، با اولین ساعه، تو را در آغوش می‌گرفتیم
 و سر تو را با سر او می‌زدیم، همان‌گونه که آسمان‌ها را می‌شکند.

سوره انفجار، آیه ۲۷

اهداف

- ۱- آشنایی با یکی از اخبار علمی قرآن کریم درباره آسمان‌ها
- ۲- علاقه مندی به آگاهی بیشتر درباره اخبار علمی قرآن کریم و پژوهش در آنها

روش تدریس

- ۱- توضیحات اولیه دیر و یا کارشناس فیزیک و نجوم درباره اختر فیزیک و گسترش جهان
- ۲- تطبیق موضوع گسترش جهان با واژه «موسعون» در قرآن به کمک دبیر یا کارشناس
- ۳- قرائت متن درس توسط دانش آموزان
- ۴- قرائت و ترجمه آیه ۴۷ سوره ذاریات و تدبر در آن

نمونه سؤالات برای گفت‌وگو و پژوهش

- ۱- گسترش و انبساط جهان از نظر فیزیک چه توضیح و توجیهی دارد؟
- ۲- وجود برخی نکات علمی در قرآن کریم می‌تواند نشانه‌ی چه چیزی باشد؟

پیام قرآنی

- ۱- جمع خوانی عبارت قرآنی در کلاس و حفظ آن توسط افراد علاقه‌مند
- ۲- توانایی ترجمه عبارت قرآنی

فعالیت تکمیلی

- ۱- مراجعه به مقالات دکتر محمد حسین امیدبانی در این زمینه علاوه بر منبع معرفی شده در

کتاب

- ۲- استفاده از فیلم‌ها و اسلایدهای موجود در این زمینه
 - ۳- بازدید دانش‌آموزان از مراکز ستاره‌شناسی
- تذکر:** توضیحات بحث شناخت درس یازدهم سال هشتم (راز سرانگشتان) در همین کتاب را که درباره وجود اشاره‌های علمی در قرآن کریم است، یک بار دیگر مطالعه کنید.

تذکرات خاص قرائت :

- ۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات، آن، به ویژه موارد بی دربی و اتصال سطرها، مانند، **فِي الرُّبْرِ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ** وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنشَآتُ فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ
- ۲- تشخیص جمله های فاقد علامت وقف، جمعاً ۱۰ مورد.
- مشخص کردن ۳ جمله که با «و» و ۴ جمله که با «ف» آغاز می شود.
- مشخص کردن جمله هایی که با «كَلِمَةٍ» عِنْدَ، **إِنْ اسْتَطَعْتُمْ** آغاز می شود.
- ۳- تلفظ صحیح حروف خاص، و مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند : تلفظ الف همزه و عین، در ترکیب :

أَشْيَاعِكُمْ عَلَّمَ الْقُرْآنَ

تلفظ ت و ط، در ترکیب : **مُسْتَطَرَّ تَطْعَوْا** **إِنْ اسْتَطَعْتُمْ**

تلفظ ضاد و ز، در جمله : **وَوَضَعَ الْمِيزَانَ**

تلفظ قاف و غین، در جمله : **رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ**

تلفظ سین و ث، غین و قاف، در جمله : **سَنَفْرُغُ لَكُمْ أَيُّهَ الثَّقَلَانِ**

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیت اول - کلمات هم خانواده :

عَلَّمَ (علم، عالم، معلوم، علیم، عَلَام، إعلام، تعلیم، معلّم و...)، يَسْجُدُ (سجده، ساجد، مسجود، سجاد)، رَفَعَ (رَفَع، اِرْتِفَاع، مُرْتَفِع، رَفِيع، مَرْفُوع)، وَضَعَ (واضِع، موضوع)، مِيزَان (وزن، موزون، موازين)، لا تَطْعَمُوا (طغیان، طاغوت)

فعالیت دوم - برخی از توضیحات :

۱- عبارت چهارم به صورت «یاد داد به او سخن گفتن را» ترجمه می شود. فعل «عَلَّمَ» دو مفعول می گیرد؛ ضمیر «ه» مفعول اول و «الْبَيَان» مفعول دوم است. در فارسی یکی از دو مفعول چنین افعالی با حروف اضافه می آید یعنی به صورت مفعول با واسطه (متّم فعل) به عبارت

دیگر در فارسی نمی گوئیم «یاد داد او را سخن گفتن را» بلکه می گوئیم «یاد داد به او سخن گفتن را»

۲- در ترکیب هشتم «ها» به صورت «آن» معنا می شود، نه «او».

۳- معنای کلمه به کلمه عبارت یازدهم می شود «برپا دارید وزن کردن (یا سنجش) را».

آزمایش مفاهیم

جدول زیر را با استفاده از تلفظ داده شده تکرار و حرکت دادن کلمات را به خاطر بسازید.

سجده می کنند ، نوز ، به داد ، طغیان نکنید ، سخن

ردیف	کلمه	معنی	ردیف	کلمه	معنی
۱	عَلَّمَ	تعلیم	۱	عَلَّمَ	تعلیم
۲	يَسْجُدُ	سجده	۲	يَسْجُدُ	سجده
۳	رَفَعَ	بالاتر برد	۳	رَفَعَ	بالاتر برد
۴	وَضَعَ	موضوع	۴	وَضَعَ	موضوع
۵	مِيزَان	وزن	۵	مِيزَان	وزن
۶	مَوَازِين	موازين	۶	مَوَازِين	موازين
۷	طَاغُوت	طاغوت	۷	طَاغُوت	طاغوت

معانی این ترکیب ها را با علامت گذاری کنید.

۱- اَلْاِحْرَاقُ عَنَّا
۲- تَطْعَنُ الْاِنْسَانَ
۳- اَلْقَنَسُ وَالْقَنَلُ
۴- يَسْجُدَانِ
۵- وَضَعَ الْمِيزَانَ
۶- اَلْاِفْشَاوُ التَّوْبَتِ

۱- اَعْلَمُ الْفُرُوقَ
۲- عَلَّمَ الْبَيَانَ
۳- اَلْاَجْمُ وَالْحَجْرُ
۴- اَرْكَبَهَا
۵- اَلْاَلْفَاظُ
۶- اَلْاَلْفَاظُ

تذکرات انس با قرآن در خانه

- ۱- وَضَعَ الْمِيزَانَ: یعنی ترازو را قرار داد. ترازو وسیله سنجش و برقراری عدل و حق است. از این رو منظور از قراردادن ترازو آن است که برای سنجش عادلانه هر چیز، وسیله و راه مناسب سنجش آن چیز را در اختیار انسان قرار داد.
- ۲- معنای کلمه به کلمه «وَأَقِيمُوا الْوِزْنَ بِالْقِسْطِ» می شود «و برپا دارید وزن (سنجش) را به عدل». معنای روشن این جمله می شود «و عادلانه وزن (سنجش) کنید».
- ۳- آیات آشنا از صفحه ۵۳۲، ۵۳۳ قرآن کریم: آیات ۱۷، ۲۱، ۲۲، ۵۰، ۵۲، ۵۸، ۶۰
- ۴- پیام قرآنی مورد نظر: هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ الرحمن ۶۰
آیا پاداش و جزای نیکی جز نیکی است؟!

جلسه دوم

تذکرات خاص قرائت :

- ۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات آن، به ویژه موارد بی دربی، مانند :
أَيُّهَا الضَّالُّونَ الْمُكَدِّبُونَ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْاُولَى
- ۲- تشخیص جمله های فاقد علامت وقف، جمعاً ۱۰ مورد.
 مشخص کردن ۲ جمله که با «و»، ۴ جمله که با «فَ» و ۴ جمله که با «أَمْ» آغاز می شود.
- ۳- تلفظ صحیح حروف خاص، و مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند :
 تلفظ ضاد و ذال، در جمله : **أَيُّهَا الضَّالُّونَ الْمُكَدِّبُونَ**
 تلفظ ذال و ز، در جمله : **هَذَا نُرُّلَهُمْ**
 تلفظ عین و الف همزه، در جمله : **عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْاُولَى**

آموزش مفاهیم

نمایندگی اول

هیچ‌کس در راه استفاده از کلمات داده نشده کامل و سخن نگوید معانی کلمات را به خاطر بسازید.

می‌دانم - می‌دانید - می‌دانید - می‌دانید - می‌دانید - می‌دانید - می‌دانید - می‌دانید

نوع	کلمه	معنی	نوع	کلمه	معنی
۱	زایم	...	۱	زایم	...
۲	زایم	...	۲	زایم	...
۳	زایم	...	۳	زایم	...
۴	زایم	...	۴	زایم	...

نمایندگی دوم

معانی این ترسها و عبارات قرآنی را بنویسید.

ان اذنبتم - ان اذنبتم
 ان اذنبتم - ان اذنبتم
 ان اذنبتم - ان اذنبتم
 ان اذنبتم - ان اذنبتم

کلمه هر است اسطرلابی یا اسطرلابی از جمله بصورت فعل معنی پیدا کند.
 این کلمه در قرآن را در آیه ۱۰۰ سوره بقره می‌بینیم: **ان اذنبتم** و ما از آنجا که می‌بینیم.
 این کلمه در قرآن را در آیه ۱۰۰ سوره بقره می‌بینیم: **ان اذنبتم** و ما از آنجا که می‌بینیم.

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیت اول - کلمات هم خانواده :

رَایمٌ (زای، رؤیت، إراته : نشان دادن)، تَزَعُونَ (زراعت، زرع، زارع، مَزْرُوع)، نَشَاءُ (شاء، یشاء، مَشِیت)، تَشْرَبُونَ (شرب، شارب، مَشْرُوب)، تَشْكُرُونَ (شکر، شاکر، مَشْكُور، تَشْكُر، متشکر).

فعالیت دوم :

۱- پس از فعالیت دوم نکته ای در ارتباط با معنا کردن «اسم فاعل» و «اسم مفعول» به صورت «فعل» آمده است. ابتدا از دانش‌آموزان بخواهید هر عبارت قرآنی را همراه با معنای آن به دو صورت نوشته شده در کتاب، بخوانند و این دو ترجمه را با یکدیگر مقایسه کرده و تفاوت آن را بیان کنند. دانش‌آموزان باید فرق مثلاً «احاطه دارنده» و «احاطه دارد» را در فارسی متوجه شوند. مهم‌ترین نکته آن است که دریابند که از این دو کلمه اولی (احاطه دارنده) اسم و دومی (احاطه دارد) فعل است. توجه به تفاوت فعل و اسم و تشخیص آنها، در فارسی مهم است. آن‌گاه که این تفاوت برای همه دانش‌آموزان در فارسی مشخص شد، بیان می‌کنیم که کلمه‌ای مانند «مُحِیط» اسم است نه فعل. دانش‌آموزان با توجه به آموخته‌های درس عربی، می‌توانند فعل را از اسم تشخیص دهند. خوب است برخی از توضیحات مانند وزن فعل ماضی یا مضارع که بسیار ساده و رایج است به عنوان مهم‌ترین

شناسه فعل، و نیز «ال» یا «تنوین» که در اسم می‌آید به عنوان مهم‌ترین شناسه اسم، یادآوری شود.

۲- «أَفَرَأَيْتُمْ» از «أَفَ + رَأَيْتُمْ» ترکیب شده است و کلمه به کلمه به صورت «آیا پس دیدید» معنا می‌شود. نکته قابل توجه آنکه در عربی حرف استفهام «أَ» همیشه اول جمله می‌آید ولی در فارسی در صورتی که جمله با کلماتی مانند «و»، «پس» و... شروع شده باشد، «آیا» پس از آنها می‌آید؛ مثلاً می‌گوییم «پس آیا دیدید». هر چند که ترجمه به هر دو صورت صحیح و قابل قبول می‌باشد ولی تذکر این نکته به دانش آموزان مفید است.

۳- در قرآن کریم هرگاه دو همزه پشت سرهم بیاید معمولاً یکی از آنها به صورت «ء» نوشته می‌شود مانند: أَأَنْتُمْ ← ءَأَنْتُمْ

این نکته را برای دانش آموزان توضیح دهید تا در شناسایی ترکیب «ءَأَنْتُمْ» مشکلی نداشته باشند.

۴- ضمیر «ه» در «تَرَزَعُونَ» به صورت «آن» معنا می‌شود و نه «او».

۵- همان‌طور که در پاورقی کتاب دانش آموزان آمده است جمله «أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ» به صورت «یا ما می‌رویانیم» معنا می‌شود.

۶- «نَحْنُ مَحْرُومُونَ» به صورت «ما محروم (نیازمند) هستیم» معنا می‌شود. در این جمله «اسم مفعول» به صورت فعل معنا نمی‌شود.

تذکرات انس با قرآن در خانه

۱- در عبارت اول هر چند «أَفَرَأَيْتُمْ» فعل ماضی است ولی با توجه به ادامه آن، بهتر است به صورت مضارع معنا شود (پس آیا دقت می کنید یا می بینید). در چنین مواردی، ترجمه به صورت فعل ماضی نیز صحیح و قابل قبول است.

۲- در عبارت هشتم فعل مضارع «تَشَاءُ» بهتر است به صورت ماضی و چون پس از «لو» آمده است، ماضی استمراری معنا شود؛ یعنی: اگر می خواستیم ...

۳- برخی از عبارات ساده صفحه ۵۳۷ قرآن کریم:

آیات ۷۷، ۸۰، ۸۸، ۹۰، ۹۵، ۹۶، سوره

واقعه و آیات اول تا سوم سوره حدید

۴- برخی از پیام های قرآنی صفحه مذکور:

— فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ :

پس نام پروردگار بزرگت را به پاکی یاد کن. واقعه ۹۶

— همه جمله های آیات اول تا سوم سوره حدید از زیباترین و پرمعنا ترین پیام های قرآنی است.

تلخ و شیرین

سَمُّ الْيَمِينِ يَتَّبِعَانِ ﴿١﴾ يَتَّبِعَانِ مِنْهُ مُطَوَّرَاتٌ ﴿٢﴾
قَبْلَ الْوَالِدِ وَالْوَالِدَاتِ كَمَا يَتَّبِعَانِ ﴿٣﴾

خبری را در حالی که با طعم شیرین بر زبان جاری می‌شود، در همان آن دو، حلقه است که آن دو با یکدیگر آمیخته و مخلوط می‌شوند.
 چون تمام یک از حسیلهای پوزیکان را اکثر می‌کنند.

بهر را همیشه شیرین، چون شکر
 آید دیگر تلخ، همچون زهرمار
 هر دو برادر برآید از تحت و لوح
 در حال آب دریا، موج موج

مترجم

مکتب ابراهیم
 دفتر نشر و تبلیغات
 دفتر نشر و تبلیغات

تلخ و شیرین

تمام رودهای بزرگ که آب شیرین دارند، وقتی به دنیا می‌روند، در کنار ساحل، تنه‌ای از آب شیرین درست می‌کنند و آبهای شور را به عقب می‌برند. در خلاف انتظار اولیه، این دو دریا به جهت تفاوت درجه خلقت نمک، تا پایانهای دور با یکدیگر آمیخته نمی‌شوند و جاری رنگ این آبها با هم مخلوط نیست. گویا برین آنها حلقه و طعمی قرار گرفته است که از آمیختن آنها با یکدیگر جلوگیری می‌کند. این حلقه سوزناک در هر گلی است که انسانها از زمانهای قدیم با استفاده از آن زنده‌های بسیاری را نجاتی می‌کردند و زندگی را بر جان می‌دادند.

قرآن کریم از این نگاه زیبا و روایت گردین در حدیثها سخن گفته است.

**وَلَوْ لَدَىٰ مَرَجٍ لَمَخِرْنَا هَذَا شَرْبًا فَهَذَا يَمْلُحُ أَجَاجٌ
 وَنَحْنُ لِنَمْلُحُهَا تَرْتِجًا وَجَبْرًا فَجَبْرًا**

و اگر کسی باشد که در کنار مَرَج باشد، ما این آب شیرین را با آب شور و دیگر آبها و تلخ و در میان آنها حلقه و طعمی قرار داده‌ایم تا آنها را با هم مخلوط نمانند.

ترجمه از حدیث صحیح بخاری، ج ۲، ص ۲۲۲

اهداف

- ۱- آشنایی با یکی از اخبار علمی قرآن کریم
- ۲- علاقه مندی به آگاهی بیشتر درباره اخبار علمی قرآن کریم و پژوهش درباره آنها

روش تدریس

- ۱- توضیحات اولیه دیر درباره جدا بودن آب شیرین و آب شور دریاها
- ۲- توضیحات اولیه دیر مبنی بر اینکه این خبر علمی در بیش از ۱۴۰۰ سال پیش در قرآن کریم آمده است.

۳- قرائت و ترجمه آیات مربوط به آب شیرین و شور

۴- جمع خوانی آیات

نمونه سؤالات برای گفت و گو و پژوهش

- ۱- چرا خداوند در قرآن کریم اخبار مربوط به آب شیرین و شور را بیان کرده است؟
- ۲- جدا بودن آب شیرین و آب شور در کدام دریاها و در چه مناطقی از آنها قابل رؤیت است؟
- ۳- گفت و گو درباره سروده مولوی درباره آب شیرین و شور دریاها

پیام قرآنی

- ۱- قرائت آیات ارائه شده در درس
- ۲- ترجمه آیات درس توسط دانش آموزان
- ۳- جمع خوانی آیات در کلاس و حفظ آنها توسط دانش آموزان علاقه مند

فعالیت تکمیلی

- ۱- مراجعه به تفسیر نمونه در ذیل آیات مربوط
- ۲- پژوهش درباره این موضوع با استفاده از کتاب‌هایی که درباره معجزات علمی قرآن نگارش شده است.